

پہر کتھا

پیر کتھا

نجم حسین سید

سچیت

سچے حق لکھیار دے راکھویں

پُور پہلا: نومبر 2014

ISBN: 978 - 969 - 577 - 075 - 7

سچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، 16- کویئز روڈ، چوک گنگارام، لاہور

SUCHET KITAB GHAR

11-Sharaf Mansion, 16-Queens Road, Chauk Ganga Ram, Lahore. PAK

Ph: 92 42 36308265 E-mail: suchet2001@yahoo.com

www.puncham.com

شرکت پریس لاہور Shirkat Press, Lahore

آرلیاں اسماں چُپ دھمال درختاں دی

سروں پیروں واہنیاں دی نذر

سرنامی

11	قصہ ٹھوکر	1
12	گاؤن	2
13	اچیت چیتا	3
15	گاہک	4
17	واپسی	5
20	کھیال	6
21	گاؤن	7
22	دھمال	8
23	جھڑیاں پھلاں دی بات	9
25	اوہ اک پل گلے ملے نیں	10
26	پارک وچ	11
27	ساون جدو کا چڑھیائے	12
28	مائی وسائی دی گل	13

30	اوہ آکھے	14
31	رُکھ وی گھنیر نیں	15
32	کھیال	16
33	سمندر سُنتائے پیا؟	17
35	کیا لکھے کسے دے کہنا	18
36	تک تینڈی	19
37	جموں ڈِگا اِک	20
39	مکھیر	21
40	عالم مالی دی گل	22
42	تروڑ جوڑ	23
43	گا ہک	24
44	2010	25
45	مکھی میلہ ہا	26
46	لہور کچھری بھگتن آئے دا سفر	27
48	قصہ روشی المعروف پور اپور	28
58	ماسی ویرو دی گل	29
60	تاکیوں باہر سنگھنیاں ہریاں پتراں پچھے	30
61	میاں جی مٹھا چوپ لٹو	31
62	جاگ تے نیندر سکیاں بھیناں	32

63	واء وژی آ ٹھنڈی کھول چما سا بُو ہا	33
64	بدلیاں آپو وِچ پیاں گُوھکن	34
65	ول دا کھ دی	35
66	فوٹو گرافر دی گل	36
72	پیر کتھا	37
75	ہن بدلوں مینہ و سن دی گل	38
76	تیں میں جیہڑی بات پائی	39
77	رنگ سگندھ جو ہوندائے پھل وِچ	40
78	نیں دیاں بنھ مُشکاں	41
79	صلاح	42
80	بنیرے کوٹھی دے	43
82	جتھاں تینڈے پیر دھرتی نوں پیارن	44
83	دُھواں دُھواں جو ویہندے او	45
84	سانوں ویہندے نیں	46
85	جیہڑی تتری عام پھلاں تے پھر دی اے	47
87	ہُن گنتی اوہ نہیں	48
88	ٹوہ شگھگھی دی، تاریخ بارے	49
90	کل کتاب پُرانی ڈٹھی اے	50
92	کندھ لکھی	51

93	شیر و پانڈی دی گل	52
94	میٹیاں مُونہاں دے بول	53
95	اوہ	54
97	پارک وچ آیاں	55
100	باہر مسیتوں گرسی چونکیدار دی اے	56
102	جھنہ	57
104	اج دی وار	58

قصہ ٹھوکر

راہک مالک مال گذاری
صدیاں لگیاں پانی نہیں دا ہو یا نہر سرکاری
(خلقت جیویں عوام اخباری ہوئی اے)
ٹھوکر وچ رکھائی جاندی اے گن من منزل
سوڑ پوائی جاندی اے پلیوں
تھکدا ویہن ہک تیز کرن لئی،
کانگ جدوں دریائیں آوے
مچھرے پانی
کندھی نکونک پلایاں گل گل
نہراں بند کرائی دیاں نیں
جے ٹھوکر اکھڑ گئی
مرمتاں کرن لئی
منگنی پے نہ جائے صدی اک ہور ادھاری

گاؤن

تھئی اویر گھنی

اک اک سار ہتھاں تے دھریاں
جگ بن گھڑیاں چڑھیاں سہراں تے

میروں تیر بنی

اُپاون رزقے دا

آون جاون ساہ دا

تھی گیا آہر بگانا،

اج سبھیارے بھاگ اساڈے

نچ مل خلق دوار دھرن دی

جگاں نوں پل کرن دی

لگی جاگ اسانوں

اچیت چیتا

اج تک وانساں دی جھنگی
ونڈ رولے توں پہلوں دی گل چیتے آئی اے،
تدوں پانڈی ہویاں قلیناں دا میں
گولیاں قیدی انگلاں اُنیا ڈھوون سکھالا کوئی نہیں
کنڈ موڈھا ہشناک لوڑیدائے
بھار ہزاراں ورھیاں دے ڈکھ سکھ دا ہویا،
امبرسروں لہد ریل گلچے جا کلکتے لاہونے
سیرتے ہونے مالک منشی
مار بہانہ کوئی شہروں نکل جانا
آگھاٹ سمندر بہنا
اکواریں پھردا جنگل وڑگیاں
لگے گواچاں ہن پردیس
بے تھوہا بھونچلیا

ڈرتھرتھلیا

وانس نویں اُگدے کول آن کھلوتاں
پوری پوری بل جوڑ کھلی نوں چھوہ سنجاتا
جاپے ایہہ پردیس ای دیس ہے

گا ہک

بھری دکان دوائیاں دی اے
ہور وی سودائے
پیو کدیں ہوندائے کرڑی برڑی داڑھی لٹی
پتر دوئے، کدیں اکو
کالیاں لمیاں داڑھیاں
لنگھدا کدیں میں نیکی بوتل پانی دی گھن ویناں
پتر اک چچان گئے متے
آئے گئے دے نئے پڑھدا
ٹیکے دوائیاں کڈھدا
چچھو پنا مینوں بوتل پھرا کم لگ ویندائے،
اج میں آیاں
ہور گا ہک نہیں کوئی
اندر کھلوتا سودا اگانہہ چچھانہہ پیا کردائے

مُونہہ وِچ گجھ پیا پڑھدائے
وِکھیوس مینوں،

آون وِچ جھٹ چنگا لایائے
بوٹل دھر مڑیائے

میں پیسے کڈھے نیس آئیائے

”بھلے سمے دُکاناں والے آہندے ہوندے سن

گا ہک ٹنھے دا ہووے بھاویں

سبھ کم چھڈ کے اوہنوں پچھو“

سر ہلا یوس سُن کے

”تساں میری گل دا بُراتاں نہیں منایا؟“

ذرا جتنا مسکایائے

”نہیں میں پلے بنھ لئی اے

چٹے تساں بھروٹے ایویں تے نہیں کیتے“

بوٹل پکڑ میں ٹریاں

سوچیں پے گئے نیس بھروٹے

ایسے پلے بَجھن لئی اساں اپنا رنگ گویا؟

واپسی

مُنڈا گھنڈا ہوندا ہا جتیاں والا
کھانگڑ ہو گیاے
میں سیان کے کول بہہ گیاں
”بھائی صوبیا چراں پچھوں اج آیاں
دُنیا بدلی پئی اے
گلی آہی دربار دا راہ
ویرلا کوئی بوری والا
تسمی منکا مند ریاں پنج سورے لائی بیٹھا ہونا
اج گلی انارکلی اے
سودے چڑھے سراں نوں دکاناں آ پھریاں نہیں
ہُن دربار اے راہ بزار دا،
قوال پرانے مرکھپ گئے نہیں
اک فضل دا پتر ملیاے ادھکڑ ہو یا

اکھے ہزار روپیہ منٹ دا ٹھیکہ اے
قسمت والا ای پنجائ ستاں نوں حال کھڈا کے
پیسے پورے کردائے“
جنتیاں دھریندا دیندا

وچ وچ مُونہہ کر کول بولیندا صوبہ آہندائے
”اکھ ہوندی او اوہا سوہنیا

نویں تانی چوں سِرا پُرانا کڈھ دھرے جو پوٹے،
جو پیا ویہنائیں اوہا بوری آتسی منکے والی
چوری لکھ دی

پڑھ پڑھا کے

نویاں گھراں وچ دھیاں ویاہ کے

ہوئی آ لکھ دی

حال کھیڈ لے چال کھیڈ لے

پُٹھا ٹنگیج ایہناں دے گھوہ کھاتے وچ،

ویکھیں بھلکے لوک آوندا

روٹی ایہناں دی دتی کاٹھ دی گل وچ پائی

دھولیں دھکیں لنگھ بہشتی بوہا ایہناں دا

پر ت دوزکھ نوں جاندا،

تیں دربار دیوانی ڈٹھا ہن مزار سرکاری او

فرق ای سُرْمہ

پل پل پھیر سلانی اگلیاں اکھ بنائی اے تیری میری

اوہا مسالہ ای

لگڑ کھیڈ لے، دال کھیڈ لے“

”میں دوہڑا باوے دا کوئی نہیں سُنیا بھائی صوبیا“

”اگے کد سُنیا ہئی؟“

دوڑ دوہڑے دی جس دم کنیں پئی سوہنیا

تیں رہنائے نہ میں“

جنتیاں نمبر دیندا لیندا

دجھوں توڑیندا اوٹھوں جھویندا صوبہ گن سن بولی گئے

میں وچلے کھتے جوڑ وچارن تساں اگے پیا دھرناں

•

کھیال

باہیں رُکھاں نیاں

اُڑ اُڑ آکھن

کیوں ڈولو

کیوں تولو بھار پرایا سرتے،

مار بھونئیں

نال اساں نے لگ جاؤ ہولے پُھل ہوو

اک بن گل ہوو

گاؤن

بیٹھو بیٹھو زیویں دے کملی
بھا پھرے ہو پانی
جیہنوں لگے سوڑکھ بن نکلے
واء بن پاوے تنوتن پھیرا
زیویں نوں اسمان کرن دی
گھر گھر پوے کہانی

دھمال

تینوں اتھائیں ستا سمجھ کے
دوال مسیت کھلہاری نہیں
چوری چوری نکل نہ جاویں
بھنیں جندرے

ڈھیری ڈھیری کر پتھلے اندر لائیاں دلیلاں
روڑھ رلاویں دل دریائیں
پُپ نوں شور بناویں
زمیندار نہیں پتھوں مجاور
وچ وچ کوئی وپاری ہو گئے گجھ افسر سرکاری نہیں

جھڑیاں پھلاں دی بات

مول سَری

پٹھ اج ویکھاں

لکھ سجھ خاک رَلے

وِچ وِچ شوخ بدن نیں

سجرے ڈھلے

شام چھوہے پئی کنیاں

ویندا دینہہ آکھے

”میں ایہہ چراگی کال دوار دھری“

آوندی رات کہے

”آؤ گنو اوہ سُر جن جوتن مینڈے جگے

پَب جیہناں دے لیہہ خشبونی

ویل 1 سمندر اپر کڈھیندے دم دم راہ چنن دا“

1- ویل: (1) ویلا، (2) ول-

مول سَری

سُنیائے جس ناں دھریائے مالی کرماں والے

آہندا ہا اوہ جنی کھنی نوں

سَری پیامو لے

آؤ گولو

بھیئت دا سوما مڈھ رُکھڑی دے سَری دا

○

اوہ اک پل گلے ملے نیں

چارے گوٹاں

رل ہونیاں اُن ہونیاں

جُون جہان بے انت سماون ایسے ای پل وِچ آئی

باہیں بے اوڑ کلاوے تھیاں

ایہہ اک پل ہے ہونہ ہوون

ارج وِچ کل بھلک ہے

●

پارک وِچ

گولا پنڈا سڈول سفیدا

رگ رگ واء انند کلاوا

ہر دم بھوگ کرے

رستے کالی لیس

لاکھ بنے سک جھڑے جڑاں وِچ

پوے کنی

گھر گھر پیریں مٹی جوڑے

بال جیویں گھر پاون

○

ساون جدو کا چڑھیاے
گھر ہزاراں گھاہ وچ اُگھڑ آئے نیں
نکیاں نکیاں گار دیاں چھلیاں نال جوڑ اُسارے
نہ ایہناں نوں بوہا باری
نہ اندر نہ ویڑھا
ایہہ یادگار مینار نہ ہوون؟
پر مٹی وچ وسیندی ایس مخلوق ایہہ گار منارے
چاڑھ زمینوں باہر کیہنوں وکھاوونے نیں
متے گاون نہ ہوون ساون دے
مٹی گنویں
سُن ویکھن جے لوڑن اکھیاں
پیر سُنن جیہڑے کم ضروری وگ تگ جاندے
ایہناں دے سرتے آونے نیں

●

مائی وسائی دی گل

مائی وسائی بائی

تھر پار کر جائی

ڈھول تے گاوے

ڈھولکڑی اک پتر وی نال ملاوے

ہتھ مسیر دے واجا

پتر آکھے راگ تال دی اساں سار نہیں

پکھی واس آں

مڈھوں گاوندی اے ماؤ اساڈی

پیو نہیں نکلن دتا

”بہہ گھر، مسلماننیاں نہیں پھر پھر گاوندیاں“

مائی وسائی بائی

گُوڑھی لاکھی

بانہیں چوڑا سر ساڑھی دا پتہ

ہستے

”ایہہ پتر مینڈا گھروں کڈھ لیا یائے ماں نوں“

عمر وڈیری واج کراری سُر وِچ کاڑھی

سہج سہنائیں چوتھے سپتک جاوے

نال ڈھول تے تال ونو ون لاوے

بول کبیری میرا بانی

ہور گاؤں کنیں بولی راجستھانی

مائی وسائی بانی ہستے

”دیس اساڈے راج اے رنج پوتتاں دا

پکھی واساں دے کھمب کھوہے

لال شہر جیہناں پائے

ٹفن کیریتر گاؤں بمبیوں آون

ونگا ساڈا آکار مٹی دے توے دا بھدائے اوہناں نوں

کیہ کریئے پر عام دلاں وِچ گجھدائی اوہائے“

اوہ آکھے

جھڑی کوئی نہیں لگی

نہیں کوئی چڑھی ہنیری

تینوں میری یاد نہ آئی ہوسی

ایہہ آکھے

جد ہسرد سنگھنا تھیندائے

چھوہ تیری

ہو رت پرتن دی آس

پتراں چ لگدی اے

○

رُکھ وی گھنیرا¹ نیں
دھرتی کجے سمندر اندروں بھر ہریا ول
چڑھے پہاڑیں ڈھکیاں
ہُن ایہناں ورھ پینائے
ہریاں جھلاراں² ڈھل پتھراں تھیں
بُتیاں بنے ٹپ اندراں وچ لہنا اے

●

1- گھنیر: بڈل - 2- جھارا: آبشار۔

کھیال

میٹی وسیندی کوئی مخلوق اے

میٹی کھانی

میٹی چٹ اوس کیتی گھانی

گارے دا اک گول گھتارا اندرے اندر بنایا

نکے نکے اوہدے ٹوٹے کڈھ کے اندروں باہر

پٹھے سدھے جوڑا جوڑا کے

پٹھاں اپر دھر کھاپارے

ایہہ ہزار منارے

دھرتی اندر رہن والیاں باہر لیاں نوں کوئی بچھارت پائی اے

بچھ گھنو

تاں اساں تاساں دی

ساجھی گل خدائی اے

سمندر سُننائے پیا؟
اَس تہاڑے پانی نیاں چھیاں
پانی تہاڑا چڑھنا بدلیں
آ ڈھکیاں تے لہنا
کتے سواں ڈھن کتلے
اساں کی ہنڈ پئی
لگ نیاں ڈنگ لتھے بھکھ و پاری
سار نہیں نیں
برقاں پگھر پیاں
لُوھ و یسن سبھ جال جنجالے
پانی نی مخلوق اساہاں
کاس نی بھکھ اساں کی؟
تیں پانی
اَس تَس تہاڑی

اگ بن پانی رسیاں

سمندر سُننائے پیا؟

کیا لکھے کسے دے کہنا

ہست اکھرا بن وگدی اے پئی دم دم کار اوہناں دی

سُن ان سُنی جیہناں نے کیتی ملکھ ملمع بولی

سونے رُپے مڑھی جلد نہ بید کتیب دی کھولی

اک کر ورقہ عرش فرش نوں دھر موہرے جو بیٹھے

متھیوں خلق دیوں

نہیں رگڑ گھسایا لہنا لکھیا اوہناں دا

○

تک تینڈی
کاکھ لکھیا نقش پیاوے
کنی کنی کر بھرے سروور گھول

چھوہ تینڈی
کانی حرف دو حرفا میٹی مُٹھ دھر جاوے
ہیں بن اترے اندر دیہہ دے
نسر ن بول بول

●

جموں ڈگا اک
مگرے دوجا
پہلا آکھے کیہ گناہ اساتھوں ہويا
وکدے نہیں اسیں وڈیاں دکاناں چڑھ کے
بھنچے ڈگنے آں
دوجا آہندائے امب ہوندے تاں وکدے
کول پئی اک گنگ سکی آہندی اے
نیت کرم جے
اگلے جرم وچ امب تھی لگنا
کچے تروڑ کے اگلے پیل تہاڈی پاسن
منڈیاں وچ لواسن بولی
پیٹیاں اندر ٹھوک وگاسن باہرے ملکھیں
اتھے او تھے ہٹیو ہٹی بھوا
انھے گھوہ کھاتے وچ ہندسہ کر کے قلم تہاڈی لاسن

ایہہ گل میکیوں جس امب دی گٹک دسانی
روندی آہندی ہئی
مٹی وچ میکیوں نال سماتے جموں کر گھن

مکھیر

ایہہ مکھیاں نہیں اکھیاں نیں
وِچ پُھلاں دے لہہ جیہناں نے
رنگ سگندھاں چکھیاں نیں
کہن کمایا اکھیاں دا
اساں عام شام 1 کر رُکھاں وِچ رکھایا
ہووے جیون وسیلہ جدوں بہار پُھلاں دی مُکے
بُھل گئیاں اساں
بھونیں بھانڈا وکھ بندیاں جدو کا کیتا اے
عام شام دی باندھ اوہناں دے وِس دی گل نہیں

1- عام شام: ساجھی امانت -

عالم مالی دی گل

بدل بنیا ہٹیاے

ساون داوٹ اے

عالم مالی باغ پہاڑی تے تلوار چلیندائے

”کیہ ناں جے ایس بوٹے دا“

”پہرا سکوپیا“

”دیسی ناں نہیں کوئی؟“

”اکو ای نیس ہُن دیسی ولیتی“

”بوٹا سوہنائے، پتر ویکھو تاج اے ایہدا“

”مڑھکے نھاتا عالم ہسیائے ”سپ دا پھن اے“

”رہن کیوں نہیں دیندے“

میری گل وچ رُسے ہوئے تر لے نوں ٹوہندا عالم نیڑے ہو یائے

”ایہہ ساہ دی ہماری ونڈدائے

وڈی تباہی کیتی اے اسلام آباد ایہنے

دوائی وی نہیں کوئی پوہندی
اوتھوں ای بی اڈیائے تے پھر گئے اتھے
ساڈے کول تے ساہ ای ساہ اے
لہنوں رکھیئے کہ اوہنوں“
”پتراں داتے کم اے ساہ نوں تازیاں کرنا“
”جدوں بندے بندے نہیں رہ گئے زہر کمائیاں کردے
پتر پتر کیویں رہن ایہہ وی تے سوچو میاں جی“

تروڑ جوڑ

ککھ ہے بھائی تاہیوں لکھ وی ہے
ست ککھ دے وچ کوئی تکیا ہے؟
نہیں؟

پنو لکھ دی تس

کتھوں نکلی کیویں، پتہ لکیا ہے؟

پتہ لگنائے حرف جاں ترٹ جوڑے جوڑ رنگ بنے

گھس لکھ دی تس مُرست ہوئی

ست رت ہو جگیا ککھ وچوں

ملے لال ہو جاں اسمان زویں

رہے ککھ ناہیں

نہ ای لکھ رہے

گا ہک

”ہُن اپنے آکھے لگن ہے سمجھو کسے دے واہے وگن“

”ایہہ کسا کون ہے“

”مُڑ مُڑ ہووے نواں اوہا ہٹوان پُرانا

جو وتکے سو پڑھ پڑھ پانا

جو وتکے سو کھانا

قے ہوون کچ کپے

یا ہوون دھکے“

2010

جیہڑے دھڑک باز اوہا پھڑک کبوتر
ٹھوک ردیف تے گنڈھ قافیہ جے آکھوتے غزل ارشاد کراں
حالات مسلسل ہوسن بہتر
اوہو، نہیں، سوتر

چھڈو

کتھے غزل غزال افریق ایشیا لاطرین امریکہ
کتھے ہمارے عین عطائی
(نیانا بکرے توتے توپ چلائی)
عام زبان وچ سمجھو
اکھیاں جیاں اُتے
نیا گرا آبشار گھٹ موتر منتر،
سو سو منزل بیٹھوں نکل
کجکول سُرنگاں
آ بنکاں وچ گھلیاں

●

○

مٹھی میلہ ہا

جھلدا تے ہا پیار ریڑھی والا

گھر ٹریم پڑھ کلمہ چوپ گنڈیری برنی

مچھی گناتے ہدوانہ

آو پکے تے گتے کھانا

اے ہے ادھ بھادریں

سڑک پار کر سوچیا چھڈو ایویں اکھان پُرانے

انج ہر موسم ہر پھل ہے میاں

کیہ سادھو کیہ مولانے

دھر پوٹھی تخت تے جھلن مہینے تیراں بیٹھ سر ہاندی

پواندی وکن پئے

چل سوچل ہدوانے

●

لہور کچھری بھگتن آئے دا سفر

”کیہ پئے سُن دے سو“

رکشے والے دونہاں کناں وِچ دتیاں تاراں کڈھیاں

تاں میں پُچھیاے

”باہر گڈی اپنی دا رولائے

اندر گھر اپنے دا

سوچیا گھڑی وریٹی کرے

کوئی فائدہ نہیں

ایہہ وی رولائے“

”کیویں مکنائے“

گل گولی نہیں، چُپ کر کے چلائی آئیے رکشہ،

موڑ آئیے

میں پیسے دتے نیں، لتھاں،

آہندائے

”کسے اک دے وس دی گل نہیں
سوچوئیں وی“

قصہ روشی المعروف پور اپور

بیان: منشی عبدالطیف کاشف، مولوی فاضل،
گیانی رتن سنگھ، حافظ روشن دین روشی

1

روشن دین ہا نام سرکار دیتا
روشی روشی ہم عصر چھکریٹ ۱ آکھے
پنجاں ورھیاں دے حفظ قرآن کیتا
ساڈیاں ہتھھاں وچ سمجھو جوان ہو یائے
طبع روشن آہی
پشتیں دست حضور پر نور جو ہا
فقہ فلسفہ طب حدیث ہندسہ
تفسیر منطق مقامات قرأت
اٹھ ٹوک کرے عالم ہون پتھی
بددعاتے ہو یا ہوائی فائر کتوں آن لگا

1- چھکریٹ: چھوکرے (اکٹھ)

تیل سکيا اکھ دیاں دیویاں دا
 بھونڈ ہوس دا اندروں لڑن لگا
 ایدھر ہتھ مارے اودھر پیر مارے
 طفل بہن تاں دُبر انگشت کرے
 بہن دختر اں فُرج پستان ٹوہے
 تاڑ مشنری گر جے نشست دتی
 مہنگے شیشے ولایتی اکھ لائی

سوہلے یسوع مسیح دے جوڑ گاوے
 نطق سب دی پھرے افرنگ بولی
 اک دن چند کھادی کسے میم کولوں
 عینک اوہ جا پئی ڈھٹھا آن سڑکے
 چایا باہمناس

ڈھونیاں پاٹھ شالے، بھجن گاؤن لگا
 گھوٹ شاستر پنڈت روشن لال شرما
 دیویاں چرن ملن
 ختنہ نشر ہويا

کالا مُونہہ کھڑاوں نے کنڈ لاسی
 جاتی مصلحت ہو جاؤ مفرور مُلکوں
 نفس دہریا ہا

دین دھرم ہا بھیس ہوس پالنے دا
برما چین جپان تبت بدھ بھکشو
برڈر ہو امریکہ یونان اٹلی
فادر ہو کنعان سوڈان حبشہ
ٹوپی بدل پھریا روم شام کوہ قاف ہرات کابل
ہند وژن لگا

میم چند دے صاحب پچھان پھریا
دعوت کالے پانی
میز چھری کانٹا

ڈڈو قورمہ کرلی کباب گنڈو، فرنی
ٹنگیا گٹیوں پینگھ دن رات جھوٹے
نکلی نفس ہوا

اٹھی ہوک اندروں

ایدھروں نگہ ہوئی اودھر پشت ابدال آہتھ دھریا

جھلک پئی سرکار دیاں جوڑیاں دی

قید معاف ہوئی

سردل چچی سو آن دربار درتے

اکھاں وچ ہن محض ہے دھپ چھاں ای

ٹوہ ٹوہ کے حرف بریل پڑھدائے

اللہ جنت نصیب حاجی صالح صاحب دا قول ہے ایہہ

ترک زہر نوں سپ تے کر سکدائے

ترک دہریا دہر نہیں کر سکدا

روٹی لنگروں کھائے دربار سویں

وکیھو اُون حرام نے کیہ لکھیا

(وضو تازہ کرساں)

نقل کفر دی کفر خواہ نہیں ہوندی)

”پنڈ پنڈ پھر دے منگدے ہنڈ بعضے اک وانگ ڈپٹی بیٹھن کار اُتے

بیٹھن کارتے ڈھڈ درکار بدلے جیویں چور بیٹھن راتیں مار اُتے

چڑھیا سنے خلیفیاں پیر دورے جیویں مکڑی فصل بہار اُتے

خاطر چند مربعیاں بدل قبلہ رُکوع لاٹ دے ہوئے دربار اُتے“

محض لکھیا ای نہیں نعوذ باللہ

جلسیاں وچ پڑھوا تشہیر کیتائے

وارث شاہ نے ایویں نہیں آکھیا

سید پرسی اوہ

”جیہڑے تھال چوں کھان اوتھے بول بیٹھن ایہو مرض ہے حق دیاں باغیاں نوں“

اجکل جیل جے پھیر،

پاکستان بنیائے

ہفت رنگ ساٹھا ایدھر آوندیاں سار ہشیار ہو یائے

بیگمات نون قرأت کر اوندے نے زانو لمس لایائے
سیاسی قید اے عام ایہا لوک جانے
اصل راز اخبار ہے محرماں نون

2

ہکا گلی آہی

روشی درس پڑھیا میں پاٹھ کڑھیا
گوساں ڈومنی دے تکیئے رات ملنا
مینوں رتا سنگھاڑا اوہ آکھدی آہی
روشن دان لیہنوں

قرأت کیرتن گوساں نے پک کرنے
ساری ساری رات گاونا

راگ ویدیا نال اسماں اوہا کرنی وارث شاہ والی
قید رت دی نہ کوئی پہر پہرہ

چھیڑ کاہنڑے اسماں کلیان کرنے

دیک نال ملہار سوال دینی

گوساں سکن کیتا

سونا مینوں لوایا تے گھٹ روشی

اسماں آکھیا واج بے دید ہو یائے

ہور سکن کیتا سگت توڑ دتے بوتل روڑھ دتی

شہد میں وکیا روشی بانگ وکیا
 گوساں اکھیا اٹھو جاؤ ریل پھڑو
 پھر ٹر ویکھو جہان کیہ نواں آہندائے
 اسیں آ لہور کولہ بھرن لگے
 کوئی دیسی انگریز اوہ گارڈ آہا
 ڈبے مال دے نال بہال لینا، ساتھوں گاؤن سُننے
 گلاں گلاں وِچ اپنا بھیت دینا
 دتسیں ویر جی کیہڑے خیال دے او
 کولا پھک تسیں انجن آپ ہوئے
 آپ ہو ڈبے
 جھگا اپنا لٹیا ڈھوپے منڈیاں وِچ لاہو
 سَتے او جاگدے او
 تہانوں دھاڑ دی مار منظور کیوں اے؟
 اسیں جی آں کھلرے تھاؤں تھائیں
 جوڑ جوڑیئے نہ؟
 ٹھگ راج دی دھون مروڑیئے نہ؟“
 گلاں گلاں وِچ ویروا کری آونا
 کتھوں مول منافع ایہہ آوندا اے
 کاروبار سرکار کیوں چلدے نیں

کیوں اٹھیا لوک بہالدے نیں راج کاج والے
کیہ ہے دین دُنیا

پتی پیر پروہت دی وِج کیہ اے
ہوندی آئی اے جو ہوئی جاندی اے کیوں،

پھیر میں روشی شہر و شہر و گے
اپنے جیہیاں دے نال رَلے
دِن ہور سانوں رات ہور ہوئی

کے متے

ہوئی پھڑو پھڑی
کابل نکل گیم ککے پنچ پرچاردا سُدھ گیانی
بابے غدری ملے

اکھے جائٹرکی سکھ فوج دا کم مسلمان ہو کے
اوتھوں جرمنی گیا

کتوں راہ لبھے کتوں جوڑ جُوے
ڈیرہ غدریاں دا تدوں اوتھاں وی ہا
روس پوہتا

گکھلی بند کتاب اُتھاں ہور پڑھی
کابل پرت پشوروں لہور آن سُنیا
پُرانے نالدے میانے مرکھائی چائی

روشی کالے پانی
سانجھ ستیا دے اُتھاں گیت گنویں
پیر پیر تے بھکھ ہڑتال کرے سرژ گھل دا ونڈیوس بدھیاں نوں
لہور جیل ساڈا مڑ میل ہو یا

دوجی لام لگی
چھٹ جیل توں اساں بمبئی پوتے
پنجاں بولیاں وچ روشی پائے پرچے
گاؤن جوڑ سنائے نویں عاشقی دے ملو ملن پھر کے
آئے دُور دُراڈیاں وستیاں تھیں
رلے یار جیوں ایہا اڈیک آہی،
سو ورھیاں مگروں

ایتکاں غدر سمندریں آن لگا
ملاں بند ہوئیاں میلے سڑک لگے،
نوں تار و پار دی ڈور بدھے
پاپیچ تارے لگے سیاس گڈے جھپ کھان لگے،
پتا بنھ کے رخصتی لئی گورے
امبرسر میں، روشی لہور گیا

3

سچ سنی جے پیار یو کتھا

میرے یار جو رتن سردار کیتی
مُنشی کاشف تے بیستی وی گُوڑ نہیں جے،
ٹوہن سردائے ہماراں انھیاں نوں
نیں پوشیاں وِچ لہہ ویکھدے نہیں،
لور لور اے نور

جلد سازیاں کتب فروشیاں نہیں
پڑدے پوشیاں نہیں
دڑ وڈدائے چاننا جیہڑے ویلے
لوئی لہہ ہنیر تاں بولد اے،
اکھیں ویہندیاں کولوں دی لنگھدے جاؤ
سبھ سبھیار جاپے

ہتھ پھیریاں ہتھ سب لگدائے
جیہڑا دے ناہیں ہتھ رب لگدائے،
رتو جگر نے چھیڑی اے کیہ کریئے
گل پوری تے ہوندی جے پور ہویاں
بیڑی چڑھوتے بھاویں تندور لگو،
مُنشی کاشف دے پڑھے دربار دھاگے
اُنے اساں نہ ہو اچھاڑ چڑھے
خورے دہریئے ہاں

نہیں دیہریئے ۱ ہاں

زہر زبردِ فرق تے ہو ویندائے علم والیاں تے علموں واہنیاں وِچ

دیہہ میر فقیر دی دیہہ ای نہیں؟

اوہ ننگ گجھھی اوہ پشاک رُجھی

چھلتر رُکھ ہی نہیں؟

نہیں ایہہ کھیہہ ہی اگ؟

نہیں ایہہ نین پران ہی ازل ابد؟

منشی کاشف نوں کشف عطا ہو یا

اوسے گھروں ای سانوں ایہہ ٹوہ جُو گئی

کوڑا پھولدیاں نوں

لگے کر پیریں ڈیلے ست رنگے

چھتا سچ ہتھاں کوڑ رولدیاں نوں

جی جی وِچ ہے بھیت بس دُوج دا ہی

ہر ہر وِچ اپنا گھر کر کے دُوج پئی جہان تے راج کرے

جیہڑی گھر چھوڑے سوئی کاج کرے

جاؤ سجا کھیو

پور پُورو

انھا پیا بھارتاں پاؤندا جے کم نہ کار جوگا

●
دیہریئے: سریر وان، جسم والے (دیہری: دیہہ، سریر)۔

ماسی ویرودی گل

اک واری کیہ ہویا

چروکی گل اے

بیوی صاحب نے مرچاں لال منگا پوائیاں ڈھیر ساریاں اندر

لوڑھی لگ گئی

کالی کالی نکئی نکئی جیہی کیڑی اے مرچاں چٹ جاندی اے وچوں

لقافہ رہ جاندائے

آپ چکی تے بیٹھو

سیر کو پیہ لئو

مٹھ وچ پاؤ لئون چھان کے ادھ مٹھ نالے ہلدی

لپ سرہوں داتیل رلاؤ

دھرتلیاں تے مل لئو

سال سال پیاں رہنیاں مرچاں نیڑے نہ لوڑھی لگئی

پوٹا کڈھنیاں اندروں

ادرک لسن گنڈا دھنیا گٹ کے نال رلا لینا

ہانڈی ہو جانی

ہُن تے زمانہ ہور ہو گئے

مَرچاں باہروں ای مَرچاں نہیں

لوڑھی وِچ وڑ کرنا کیہ اے

اوہنوں ہور جھیرے کم نہیں

پر کیہ پتہ

لوڑھی وی اج دی مَرچ مطابق باہروں ای لوڑھی ہووے

تاکیوں باہر سنگھدیاں ہریاں پتراں پچھے
لگی ہوئی اک ٹہنی اے تینڈی بانہہ ورگی
واء وگے تے سردا اے جھلکارا
جھلے کپڑا 1 تاں سہی تھیندائے سد ہلارا
جو مینڈے جیہیاں دو چتیاں 2 اندر
دوالے گھتے گھتیر یوں 3 باہر پیر پاون دی طلب جیہی دھر جانداے
جیہڑی پلہ پئی چھلکدی اے
وقت ویلا نہیں ویہندی

1- کپڑا: طوفان، انھیری-2- دو چتے: دو دلے، ڈبل مینڈ ڈ-3- گھتیرا: دائرہ، سرکل-

○

میاں جی مٹھا چوپ لٹو

ول ہو ویسو

ناں تے ایہدے نہ جاپو

جھٹ ٹھہر کے مونہہ ہونداے کجھ گوڑا

وس تے کھا جا ہے ہن سبھ دا

کھنڈ لواڑا گھوالی جاندی اے

اک ایہو پھل جے سیانا

کیٹی جس دی مگروں یاد آندی اے

●

1- لواڑا: لیڑ (فریدا ایہہ وس گندااں دھریاں کھنڈ لواڑا)۔

جاگ تے نیندر سکیاں بھیناں
کیہڑی کون اے پتہ نہیں لگدا
خبرے ہون جوڑیاں
آکھن اِکو گھر اساں و سنائے
شرع نوں نہیں منظور تے نہ سہی

واء وڑی آ ٹھنڈی کھول چما سا بُو ہا
گگھن چڑھے لالاں دے ہوٹن چوکڑیاں
مینہہ سو دی ٹپ سردل ۱ پیا آوندا اے
اچیتی لال تھیا اسمان
لالاں لگ چھپ گھیاں
پتر ورلے سکے اڈے آلتھے بُو ہے
واج تینڈی دا پلہ
واہیں نظر پیا
کنیاں تلی تے ڈھلیاں
دل زلیا دریاہیں

۱- سردل: دلہیز-

○

بدلیاں آپو وِچ پیاں گڑھکن
سانوں سمجھ رلی نہیں
اُنج سچی گل اے
پکھواں دارل بولن کیہڑا اساں سمجھ گئے ہاں
توڑے ڈھیر کتاباں ایس مضمون تے چھپ وکیاں نہیں
پلہ جھاڑ کے نکل پئو
تاں سُدیاے گن گھل جاندے نہیں

●

ول 1 دا کھ 2 دی
تلی پیالہ کرے اگیرے
”پیو گھٹ
سوم رس ایہہ اوہ نہیں
روم جو بن وکدا ہے
ایہہ تنگیاں پتھر پہاڑیاں لہندا
تریکا تریکا
ڈھدل وچ آ رلیائے
ایہو خاک سگندھ ہے ڈھوا 3 اساڈا
چکھو کنی
ایہہ نشہ ہو رہے
لُوں لُوں سُر ت دی ساول جاگے
نت پئی ہووے نوین“

1- ول: ویل - 2- دا کھ: انگور - 3- ڈھوا: تحفہ، گفٹ -

فوٹو گرافر دی گل

میں ڈاکٹر صاحب دا کرائے دار آں
کمرے غسل خانے دا
بیسے بندے نیں دانے جم پل بھلے ویلے دی
گھسی گھسیٹی گل میں کر چھڈی اے تساں آکھسو
بھلا ویلا بھلا کیہڑا ہوندائے بندہ پچھے
ہر ویلے دی اپنی بھسوڑی چل سو چل اے میلہ
ڈیاں نوں ٹکر مار کے انجن اگے ریڑھدائے
اکدو جے نوں ٹکرو ٹکری ڈبے ریڑھی آوندے نیں
انجن دانہ ڈیاں نوں پتہ اے نہ مینوں
ڈاکٹر صاحب نوں ہووے یا تہانوں میں آکھ نہیں سکدا
سیانے بندے نیں
ایم بی بی ایس نیں کھرے، ولیتی ڈگری کوئی نہیں
بورڈ تے اپنا لاوندے ای نہیں کتے

پریکٹس اے وی سنت نگر ہے
 اوسے ای گھر وچ جیہڑا ایہناں دے والد صاحب نے
 لُدھے ہانیوں آن الاٹ کرایا
 سرتوں لیکے پیراں تیکر کوئی بیماری ہووے بڈھے بچے دی
 ماڑی موٹی فیس لیندے نیں اکواری
 دین جوگے نیں جیہڑے اوہناں کولوں
 وچ وچ مفت وی ویکھی آوندے نیں
 پلیوں پیسے دے دتے جا ددھ شدھ پی توں
 ورھیاں بدھی محنت نال حلال کمائی جوڑ جاڑ کے
 ایس امیر کالونی وچ کوٹھی پائی
 امیر کالونی ہن کجھ کجھ غریب جیہی وی ہوندی جاندی اے
 امیری ہڑھ پانی
 ٹوئے بھرے اتھے چھڈا گیرے لنگھ گیا اے
 والد صاحب ایہناں دے درزی داکم کردے سن
 دکان انارکلی وچ مل گئی سی سنتالی وچ
 درزی عام نہیں سن
 لُدھے ہانے چھاوئی وچ اوہ
 سوٹ وردیاں سیوندے آئے سن انگریزاں دیاں
 انارکلی وچ منڈے کالج دے چھوٹے افسر بعضے وڈے وی

گاہک پرانے آجانے
 آپ وی اوہناں ٹائی لائی رکھنی
 انگریزی وِچ ماپ لینے
 ایہہ ساریاں گلاں مینوں میرے تائے سُنائیاں ہوئیاں نہیں
 تائیا گوانڈھی یار ایہناں دا سنت نگر وِچ آہا
 تن کوارٹر کوٹھی وِچ نہیں
 اک خساماں اک ڈرائیور
 بڈھیاں دوہاں دیاں اندر گھر دا کم شتم کر گھر دیندیاں نہیں
 تیجے کواٹر خالی پانی دیاں بوتلاں ڈبے
 بکسے دوائیاں والے
 مرمت والیاں گرسیاں میزاں پٹیاں ہوئیاں نہیں
 مینوں آہندے نہیں نوکر رکھ لئیں اتھے جدوں وی رکھنا ہووے
 میرا نوکر موٹر سائیکل ہو یا
 میں اتھے کھلیا ریا ہو یا
 سُن نہ لوے
 چلنوں نہ کر جاوے میں اپنا یار ای کہناں اوہنوں
 ڈاکٹر صاحب دا فائدہ مینوں ایہہ وی اے نا
 میری صحت دا خیال بڑا رکھدے نہیں
 میری کیمرہ مینی نال اوہناں نوں سروکار نہیں

بچیاں نال تصویر لہاتے لیندے نیں پر متھے وٹ جیہا رہندائے
 خبرے مذہبی وٹ کوئی پچھلے ویلے دا اندر رہ گئیائے
 یا اپنی نکلی جیہی گوگڑ توں گجھ شرمندے نیں
 کیمرہ مینی میری اصل وچ فلم بناون دے ٹھک دی نیٹ پر یکیش سمجھو
 ایس ویلے رزگار اے بھاویں
 کنیز فیسٹیول دا خیال تے آونا ای ہو یا نہ نہ کردیاں
 سینمیاں اگے لگیاں قطاراں وی اکھوں پرے نہیں ہوندیاں
 پر ٹھک ٹھک ای ہوندائے سمجھو
 ڈاکٹر صاحب تے آکھدے رہندے نیں لاء ۱ شاء کر لے
 ویکھو گل تے نکلی جیہی اک دسی آہی تہانوں ایویں لمی کیتی آوناں
 سب تماشے والیاں وانگوں
 مینہہ ایتکاں لما ای ویسائے ایس ریٹائر کالونی وچ
 تہاڈے پاسے دا پتہ نہیں
 کوٹھی بھلے سمے دی بنی ہوئی اے
 میٹرل اک نمبر اے
 ڈاکٹر صاحب ایہدی صحت دا دھیان وی ہر ویلے رکھدے ہوئے
 پچھلے ہفتے گجھ گھبرائے جیسے آئے نیں
 مینوں نال لیونیں

۱- لاء: قانون (ایل. ایل. بی)

کچن دی کندھ وچ ڈب جیہا سِل دا
 میں کیمرہ سدھا کیتا اے آہندے نیں نہ نہ ایہہ نہیں
 نال دے واش روم وچ کھڑ کے ڈب اک ہور دکھائیو نہیں
 مینوں لگا ایہناں ایکس رے وکھ لیاے
 کوئی وڈی بیماری اے
 دوپہرے چھت تے کھاڑ کھاڑ جیوں لگی
 دو دیہاڑے لگاتار

تیجے دیہاڑے شامیں میں آیاں
 میرے نال آئے نیں موٹر سائیکل والے کواٹر اندر
 اک لمی جڑ ولھیٹ کے رکھی مینوں کھول دکھالی نہیں
 گجھی جیہی مسکار، آہندے نیں
 ”ہندو درخت اے پھل ایہنے جڑوں مکائیاں ای مکناے“
 ہفتہ لنگھ گیاے

ایکس رے کچن واش روم دے صاف آئے نیں
 کل میں کواٹر موٹر سائیکل رکھیاے
 نکا جیہا پھل دا بوٹا چڑھوں آ کھدائے ”جھاء“
 میں ڈاکٹر صاحب نوں کار چوں لہندیاں نال لیا دکھایاے
 ”ہندو درخت دی داڑھی تے اسلامی ہے“

1- پُڑھ: نلر۔

پتہ پتل دا مل میں آہناں،

ڈاکٹر صاحب دی گوگڑ ہولی ہولی ہلی اے

ہسن روون دا پتہ اوہناں دا گوگڑ توں ای لگدائے

پرہتے نیں کہ روئے ایہہ پتہ نہیں لگن دیندے

بابے حسن دین خنسامے دی ووہٹی بُو ہے کھلوتی ویہندی اے

”ایہدا دین مذہب نہیوں فوٹو صاحبنا“

فوٹو صاحب اوہ مینوں کہندی اے

ڈاکٹر صاحب اوہنوں بھین برکتے آہندے نیں میں پُھپھی برکتے

”ایہہ وڈے وڈے رکھاں دے سر وچ اُگ کھلوندائے سبھا ای

پکیاں چھتاں وچ لت لمکاوند اے

پکیاں کندھاں وچوں دند کڈھ ہسدا اے

ایہدا کم ای بنی بناتی ڈھاون ہو یا“

ہلدی گوگڑ ڈاکٹر صاحب میرے موڈھے ہتھ رکھ باہر آئے نیں

”توں سچی ایں بھین برکتے“ آکھ کے اندر ٹر گئے نیں

پیر کتھا

”پرانے ہوٹل دی گل یاد ای؟

بھارے وجود دی عمراں مائی

سٹھ گویاں دی روٹی کرے ترے ویلے

دو مائیاں ہو روی نیں

بھانڈے مانجھن تے

نکیاں نکلیاں نال نیں لائیاں دو ہتیریاں وی پوتریاں وی

مساں کم مکدا اے اک ویلے دا

دو جا ویلا آ جانداے“

”یاد آ گئیائے مینوں زمانہ

توں اپنے بھانڈے آپ مانجھ کے رکھن لگ پیوں

میں وی ہو روی اک دو رلیاں ایویں

کھیڈ جیہی اک ٹر پئی“

”یاد ای بیٹھ صلاح بنائی ساریاں

سبزی چھلن گنھن رنھن وچ وی رلیاں
پچیاں کنوں اساں سکھینے کھیڈاں
لکھن پرھن اوہ لگ پیاں
زرل گنھن

”الف اندر بے باہر بہاری“
”یاد اے مینوں

اک کدے نہیں ہوئیاں سٹھے
اٹھ وچوں رہیاں وکھریاں“
”آہو

اٹھ اُنی وی سنتالی وی ہوئیاں“

اٹھ اوہ اکو ای نہیں سن

کدے کوئی کدے کوئی

میں وی اک واریں، نہیں سچ دو واریں،

وچ اٹھاں دے ہوئی

”بھارے وجود دی عمراں مائی ساہ نہیں ویہلا لیندی“

”پوڑی چڑھدیاں ساہ اوہنوں چڑھ جاندا ہئی“

”اک دن شاماں پیاں

پوڑی چڑھ میرے کمرے نہ آگئی؟

نال میرے آ بیٹھی اے بھننے

وہیلم ویہلی

چیویں کم نوں کدیں ایہنے ہتھ نہ لایا ہووے
میںوں آہندی اے 'تینوں پیروں سیاتائے اسماں
توں جس دن آئی ایں،
'پیروں؟' میں پچھنی آں
'آہو'

پیر ہونیاں نوں پیر مشالاں
بل دسدے نیں
تکو

ٹری کتھاؤں کدھے قبولہ 1 قبلہ کیتائے
پیر ای اندر ڈھلدے نیں ہو پوٹری آپے
اپنا درشن کردے نیں“

1- قبولہ: دموور دی ہیر دے سفر ول سکینتر۔

○

بِن بدلوں مینہہ و سن دی گل
میں متے اگے وی کیتی ہووے
سڑک ادھ سُکی اے
کپڑے بچاون لئی میں دُوجے پاسے ہو کھلوتاں
دُھپ اے
نیلا صاف اسمان اے
کتھوں ایہہ کنیاں ورھیاں
مگروں آن کے ہنس پیاں دسدیاں نہیں
”رُت بدلن لئی
چڑھ اسمانیں دِن ضروری کوئی نہیں“

●

تیں میں جیہڑی بات پائی
اوہ بات زویں آسمان دی اے
پتر سُن دے کھمب سُن دے
گل لاون واء نوں پانی نوں
آپ انھیری آپ سویری
وارے نہیں بزاراں
بات دی ذات صفات نہ کائی
نہ کوئی ماں پیوسس جوئی
جاگن سون ہے سون ہے جاگن
بات نہیں گجھی
ہاری ساری 1 دے دل نے بچھی
نشر حشر نہ تھی جاوے
ٹھیکے دیو اخباراں

1- ہاری ساری: عام ہر کوئی۔

رنگ سگندھ ۱ جو ہوندائے پھل وچ
سو پتراں وچ ہوندائے
نگ پہراوے وچوں ای دسدائے
کج کتراں وچ ہوندائے

نہیں دیاں، بنھہ مُشکاں
اگلیاں نہر کڈھائی
پانی زمیناں لاوے
بھر بھر فصل وکے
کارو بارچ لگے پیسہ
اصل ہونقل وکے
مُشک موئی نہ آوے
بھارے ہتھ دی ہول صفائی

صلاح

سو لکھنا جو رلیا
کس کیہ پڑھنائے کیہ نہیں پڑھنا
چاوے سڑک توں کاگت پاٹا سو جانے،
کیہ کیہڑی کتابے چڑھنا
کیہ چڑھ لہنائے
بھلیا چچھ دس اتھے کیہ بھاء سیر ہے آٹا،
کوئی اک حرفی
پل بے نال ہے بہہ آکھے
آہر کرو
جو ہے اصلوں ہور ہووے،
لکھی تاں اتنی ہے
کیویں ہووے پوری
ڈھوڑ اڈھوری مانے سو جانے

○

بنیرے کوٹھی دے
سکنے قلین پیائے
پٹھوں چڑھدی ول دا کھ دی دب گھتی اے
جھڑ ہا
کہ خبرے پا کے بھل گئے نیں اگلے
پندھری 1 لگ گئی اے
اج سکیائے قلین سویرے تے اندر وچھن گئیائے
ول 2 مدھولی نکلی اے تھلیوں
لگراں جھوں گیاں نیں
پتر نیلے ہو کے سڑ کے 3 پے گئے نیں
نماشیں پٹھوں لنگھنی آں بو بکر دیندی میں
تے اُپر تکنی آں

1- پندھری: پندراں دناں دی جھڑی - 2- ول: ویل - 3- سڑ کے: سڑک تے -

چھلے ساوے ول دے بنیرا ٹپن پئے
بال انموڑ رگنتے

جتھاں تینڈے پیر دھرتی نوں پیارن
اُتھاں تینڈے ورگ 1 دی لگے پیری
وگن رُکھ تھی تینڈی چھوہ لائیاں لاواں
چڑھے ہڑھ نیجھلے 2 ہتھاں دا

پٹے

دُھر اندر لتھیاں

جڑ بن کنیراں 3

کھڑے تک 4 موکھ 5 دی

اساں واہیاں 6 دے متھے

جوڑوڑی ہن سید یویں

- 1- ورگ: (1) جماعت، گروہ، (2) ورگے، جیسے- 2- نیجھلے: نیجھ والے، دھیان والے-
3- کنیر: زہری جھاڑی، ایہدے پھل گھراں وچ پاڑ گھتیندے نیں- 4- تک: نظر- 5- موکھ: مُکّتی،
آزادی، نجات- 6- واہی: (1) ماڑا، کمزور، (2) نکما، (3) ڈھلا، سُست، (4) کڈھیا ہویا، باہرلا،
(5) گمراہ، فضول، آوارہ، (6) چوکیدار، پابڑو، راکھا-

دُھواں دُھواں جو ویہندے او
اکھیاں کھلن نہیں دیندا
اگ لاون دا نہیں
اگ بچھاون دا ہے
ویکھو صدیاں گذر گئیاں
لگی نہیں پئی بچھدی

○

سانوں ویہندے نیں

جو

سانوں نظر نہیں آوندے

ایہہ گل تے عام ہوئی

گل خاص تاں ایہہ ہے

جو سانوں ویہندے نیں

اپنا آپ نظر نہیں آوندا

اوہناں نوں

●

جیہڑی تتری ۱ عام پھلاں تے پھردی اے

اوہ ہے بدامی

عام چڑی دے رنگ دی

ایہہ رنگ بے رنگ اے لال نہ پیلا

جیویں سلیٹی اے

نہ کالا نہ نیلا

ایہہ رنگ جیہڑے نہ ایہہ نہ اوہ ہوون

سادی روٹی وانگوں

پانی وانگوں

خاص نظر نہیں منگدے،

جیہڑے دکھالا کرنا چاہوندے نہ ہوون

اوہ ایہہ صفیانے پاوندے نیں،

(اگے عام آہا، ہُن کپڑے دیاں دُکاناں تے ای

۱۔ تتری: تیلی، برفلائی۔

لفظ ایہہ بولیا جاندا اے)
سوچن والی گل تاں ایہہ ہے
ایہہ تری ایہہ عام چڑی
اپنا آپ دکھانا بے نہیں چاہندیاں
پھیر کیہ چاہندیاں نیں

ہُن گنتی اوہ نہیں

اک جمع اک دو جو اگے ہوندے سن

اک اوہ ہوون لگ پئے نیں

ہُن کیویں کاروبار چلاونائے

اک دُوبے نوں کیہڑا مونہہ دکھانائے

سمجھ سیان بیانیاں نوں ایہہ نہیں پئی لگدی

ٹوہ گھگھی دی، تاریخ بارے

پلازہ دہ منزل

اُپر جنگلے دار منارا لوہے دا

دہ منزل ہور اُچیرا

سُدیائے فون والیاں لایائے

وانیں وگدیاں واجاں گھیر کناں ول موژن لئی

اج سویر دی ایل دُھر اُپر بیٹھی اے کئی ٹیسی مٹی

گوانڈھ آہلنائے پہل

میں چکھنی آں چھتوں اُتر آہلنے بیٹھی نوں

ایہہ اُپر وی تُوں ای ایس

قصر سلطانی دا گنبد تج چٹان تے بیٹھی

اوہ ہسدی اے، ”اڑیے میرا اُلو ای

کل بقرید ہوئی

اُپروں سوکھا ہو یا تاژن بوٹی باٹی ہووے کوئی جے تھلے

یا پھٹرا ڈھٹھی تیرے جیہی کوئی
جھاڑی واڑی وچ لک بیٹھی

1- پھٹرا: زخمی-

کل کتاب پُرانی ڈٹھی اے
خواجہ نظام الدین گلاں فرید دیاں پئے کردے نیں
آپ جو ڈٹھیاں سُنیاں
اپنے پیر دیاں
اکھے اک بزرگ آہے اوس ویلے دے غوث قطب
کوئی خاص ای ویرلا پاوے حضوری اوہناں دی تے پاوے
(ڈیرے فریدتاں ماڑی¹ جھیننی² جنی گھننی دی آونج³ آہی عام)
اوہ حضرت اک واریں بیلے سیل⁴ کریندے
ستھ اک بھورے والاں⁵ دی تک ٹھہر گئے
ایہہ لوء جیہی کیہدے چوں اٹھ باہر پئی آوندی اے
ٹوہندے کول گئے
چھوڑ خداماں پچھے

1- ماڑی: کمزور-2- جھیننی: (1) لسی، (2) محتاج، (3) باریک، ڈھمی-3- آونج: آون جاون-

4- سیل: سیر-5- بھورے وال: بھوریاں والے، ماڑے میل دے، درویش-

بھالیا بڈھڑا وِچ کوئی
چھوئیں وکھرا کر کے ”میاں
توں اتھے کیہ کرن کھلوتا ہو یا نہیں ایہناں عام وِچ؟“
”بس ایتنا تینوں دساون لئی
بھئی عام ہوون ای خاص ہوون ای“

کنده لکھی

ڈٹھی ورتی اے تہاں ہینیاں ہتھاں دی گھال
ودھ کرا کے گھٹ دیہاڑی دے منافع کھٹدے او
اوکھ اسانوں وچ سوکھ جو وٹدے او،

نہیں ڈٹھی تہاں

شکیاں پتراں دی گال

رل مٹی نال سستی کلا جگانڈے نیں

جہنے گڈیا پٹنا اے

سیتا کتیا سنے پنڈے دے چٹ مٹی کر سٹنا اے

نہیں گولی تہاں اپنے اندر بیٹھی صدیاں دی کال

شیر و پانڈی دی گل

پواڑا ناواں دائے
ناں ناواں نال بھردے نیں
لہو بندیاں دا وگدائے
بندیاں نوں خبر نہیں ہوندی ناں کیویں گزردے نیں
ناں جُوہاں دے
مدہباں کسباں دے
بولیاں درجیاں نساں دے
ناں ٹوپیاں تھی ویندے نیں ٹوپے وی
بسر نوں خالی کریندے ڈھڈ بھریندے نیں

میٹیاں مُونہاں دے بول

گھگی بولدی اے چنچ نہیں کھولدی
گھگو ہو گھگو ہو

کیویں ہو سکدائے

ایہدے مگر ضرور کوئی ہو اے

(جیویں فلماں وِچ)

گھگو ہو گھگو ہو

تاڑی مارنا میں

اوہ تے اڈ گئی اے

کوئی ہو کیویں ہن بولے

دعوت منگنی دی

گڑ مائی جیہنوں کدے آکھدے سن
 ٹکے ٹک بریانی کڑا ہی تیکہ چکن قورمہ نان کباب سینی
 میزاں گرسیاں دائریاں وچ لکیاں
 حلوہ رس ملائی پڈنگ سیویاں فرنی گلاب جامن
 سوٹ بوٹ ساڑھی ٹائیس ہیل ہائی،
 نگر وچ سٹیج تے اوہ بیٹھا نکئی توتڑی پیا و جاوند اے
 کسی نال نقارچی سنگتی اے
 وانکن بانسری طبلے والے نال بیٹھے
 واری اپنی پے اڈیکدے نیں
 کم فلمی جدو کا کمزور ہو یائے
 مہندی منگنی اُتے گذران ہوئی
 فلمی گیت پرانا و جائے پیا

”چناں سچی مچی تیرے نال پیار ہو گیا وے چناں
سچی مچی“

ساہ پھوک کے سُراں نوں کرے روشن

وِچ وِچ تان وی لائے

ہے اکھیاں وِچ کوئی بھیت جیہا

دسدے وِچ جیویں کجھ ہور ویکھن،

ہولی ہولی میزاں ہوئیاں ویہلیاں نیں

واری کھاون دی آئی ساز والیاں دی

سارے بیٹھ گئے نیں وِچ اوہ کوئی نہیں

خبرے ہتھ شتھ دھون لئی گیا ہووے

گھر جان لئی باہر میں نکلیاں

نال سڑک دے گھاہ تے اوہ بیٹھائے

اکھیاں وِچ اوہ میسنا بھیت کوئی نہیں

سج نال پیاں گھاہ ٹوہندیاں نیں

پارک وچ آیاں
سٹر سُدجھی اے ”دس مٹھوا اج کیہڑی چوری کھانی او“
نظم ٹری جے اگے لکھیئے کاہدے تے
کاغذ نال نہیں آندا
یاد زبانی رہتی کوئی نہیں
ایویں ایویں دے شاعر ہوئے
ہے کتاب پر ہے مانگوں
اوہ خراب نہیں کرنی
کاغذ لہج جاسی کوئی ڈگا ویکھو ایڈی کاہدی گل اے
پھیرا مکلیائے دسیا کوئی نہیں
ٹشو اے اک نک پونجھ کے سٹیا
ڈبی سکت دی مدھی
جوس دا ڈبہ پاٹا
پچی مچی دے شاعر سُدیائے لکھ کے ایہو جیہیاں شینیں

جیلوں باہر گھلدے سن،
 پٹھتے بستے لڈی
 گٹھ مٹھیے دو چھوہر سکولوں نسے
 اک اچی گڈی دے مگر نیں جاندے
 نہیں مناسب روک ایہناں توں کاغذ منگنا،
 پتر چائیم اک چیرا
 ادھ پیلا ادھ ہریا
 پچھلے پاسے واہے حرف سرے نیں جیہڑے
 گھر آ کاغذ اُتے چڑھائے نیں
 فرش تے دھریا پتر مڑیائے
 مونہہ لاساں نال بھریا
 دس مٹھوا
 اج کیہڑی چوری کھانی او
 چیرہ سندھوری ہوٹل فائیو سٹاروں
 کہ ٹھیکہ لنگر تو اتندوری
 آپے چن میاں، دور جمہوری
 جبر قدر والی گل ہن ہوئی پرانی او
 پنجرے پیاں اسان پنجرے پائیوں

پڑھ کلمہ مجبوری
سوہنیا اینکڑ ہوویں مشہوری و تپیں
رینلنگ گہنے پاویں
لیڈر بن بولیں
روز اخباریں آویں جاویں
سرخی متھا رو لیں
خطب خطابی ریڑھی بھاویں پوچھل حکمت ٹھپہ
کچھ نال قسمت پتہ چاویں سیل فون تے سٹہ
بس مٹھوا
کے ہوئے پر ہونہ جان مدھانی
ویکھیں، پانی او

باہر مسیتوں گرسی چونکیدار دی اے
بول بہن اوہ اندر وڑیائے
ساہمنی پکی دے پیٹھوں نکلیائے بال کہ بالڑی
ترو نہہ چونہہ ورھیاں دی
وگ تگ آن کے گرسی اُلٹ دتی سو
ہن دھرو کے پرے کرن دا آہر پئی کردی اے
چونکیدار آیائے
چنڈ وکھایوس نال پلوسیائے
چکھلے پیریں ہولی ہولی ہٹی اے بالڑی
مائی جھیوری سر چھابا مٹھیں جھانبر لنگھدی آہندی اے
”نہ بھلا لیہنوں سبق دھروں جیہڑا پڑھ کے آئی اے
آپ تے پھسیائیں
نہ پھسا لیہنوں

سنگ مرمر دیاں ایس اُلٹائیاں

ایہہ تے مسالے دی او“
چونکیدار تیوری وئی اے
نسل ہو مُرگھلا بالڑی ساہویں پیا اے سوچیں

حصہ

گاں آکھے میں سنی اے ساری

بیزر لگے

اجتماعی تھی مینڈی قربانی

کنیاں اٹھ اٹھ جوڑ برابر حصہ پایا

کس دا پتر کیں گہایا

پٹھ او جھری پھمھر کھروڑا

کیہڑا حصہ کیہنوں آیا

کتھے کتھے کھل وکدی اپڑی

کتھے کتھے ہڈ کھڑکے

کس دی لتھی کس کس پائی

کس کیہ پڑھیا کیہ وسرایا

کرو کرولی

دھو دھا ہتھ اٹھاؤ سارے

اوہ قبول کرے
ترے دینہہ تھی گئے نہیں کم تے سویرے جانائے
جس لایا سو نفع وصول کرے
گاں آکھے میں سُنی اے ساری
اج دی گل نہیں
جُگاں توں میں بھگتاندی آئی آں
گکھس کھادے دا بھار لاہون دی ورھے چچ اک دن واری

اج دی وار

ایہہ بید کتیب پُرانی نہیں
آئی نوں گرو کی بانی نہیں
نہیں نفع منانے والاں دا
گھٹ کرن دی ودھ مزدوری اے
ایہہ لنگھدا پل ہے ان مکننا
ایہہ اک دی گل حضوری اے
ایہہ سکھ نت رل مرجیون دا
ایہہ دکھیاں دی مجبوری اے

